

УДК 130.1:[316.324.7:37]

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2021.1.3>

Зінкевич В. І.

кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
доцент кафедри економіки та менеджменту
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
вул. Івана Франка 24, Дрогобич, Львівська область, Україна
orcid.org/0000-0003-1004-1685

ТЕХНОКРАТИЧНИЙ ВИМІР УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ІНДУСТРІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті з позицій впливу ідеології технократизму проаналізовано систему управління індустріальною освітою, що склалась і діяла на етапі її зрілості, тобто в період з кінця XIX ст. (1895 р.) по 70-ті роки XX ст.; зауважено на сукупність чинників, що породили даний тип управління освітою, до яких віднесено: а) дух Світової революції і двох світових війн, а також ідеології гарячих локальних і тотальних холодних війн; б) мілітаристський світогляд, оскільки дві світові системи знаходились в антагоністичному протистоянні й намагались знищити одна одну; в) технократизм як панівна ідеологія, до якої вдалися як носії ліберальної, так і носії комуністичної ідеології. Доведено, що система освіти як соціальне явище підкоряється різним механізмам, що забезпечують її буття в часі й просторі: на етапі зародження діють закономірності самоорганізації і саморегуляції соціальних структур; зростання – гомеорезу; зрілості – гомеостазу; занепаду – гомеоклазу. Послідовно характеризуються головні параметри технократичного управління освітою, а саме: стандартизація, спеціалізація, синхронізація, концентрація, максимізація і централізація. Доведено, що з метою централізації управління робочою силою в межах ЄС були введені спеціальні інструменти для реалізації цих принципів, при цьому навчальні заклади, особливо вищої професійної освіти в країнах так званого капіталістичного спрямування, мали, як мінімум, дві переваги над вищими начальними закладами в соціалістичних країнах: по-перше, фундаментальна наука реалізовувалась в освітньому просторі університетів, а по-друге, університети капіталістичних країн були автономними, що надавало їм значно більшого ступеня академічної свободи та створення нових моделей самоврядування, саморегуляції і запровадження реальної політики прозорості й відкритості в їхній діяльності, ніж вищим навчальним закладам у соціалістичних країнах. Таким чином, на етапі сталого розвитку система індустріальної освіти знаходилась у стані гомеостазу. При цьому вона не могла вийти за ці межі цивілізаційного саморуху і, не маючи достатнього ступеню академічної свободи, що забезпечувала б їй автономність буття, система індустріальної освіти у всьому світі перейшла у стан саморуйнування або гомеоклазу.

Ключові слова: індустріальна освіта, життєвий цикл, ідеологія, технократизм, стандартизація, спеціалізація, синхронізація, концентрація, максимізація, централізація.

Вступ. Сучасний стан системи освіти, що має індустріальне походження і призначення, фактично нікого не задовольняє, оскільки науково-технічний прогрес швидко піднімає планетарну спільноту на вищий щабель еволюційного розвитку. Тому існує проблема теоретичного з'ясування методів цілеспрямованого переведення системи життєустрою планетарної спільноти у сферу превалювання духовного виробництва на засадах глобалізації та інформатизації сьогодення. Система освіти інформаційної доби також потребує свідомого впливу на свій подальший розвиток, особливо після того, як завершиться етап її самоорганізаційного виходу на ззовні, тобто в практику повсякденного буття.

Мета та завдання. Для того щоб з'ясувати, як формувалась і функціонувала система управління освітою на різних етапах життя системи індустріальної освіти, нами було зроблено певну науково-дослідну роботу із системного вивчення явища індустріальної освіти в парадигмі життєвого циклу соціальних систем. Для цього було розроблено періодизацію саморозгортання системи індустріальної освіти, в якій нами виділено чотири етапи, а саме: зародження –

XVI (1543) – кінець XVII ст.; зростання – кінець XVII ст. – кінець XIX ст.; зрілість – кінець XIX (1895) – 70-ті роки XX ст.; занепад – 70-і роки XX ст. – середина XXI ст. При цьому став очевидним той факт, що система освіти як соціальне явище підкоряється різним механізмам, що забезпечують її буття в часі й просторі: на етапі зародження діють закономірності самоорганізації і саморегуляції соціальних структур; зростання – гомеорезу; зрілості – гомеостази; занепаду – гомеоклазу.

На жаль, нам не відомі публікації в педагогічній і філософській площині, що аналізують процес буття індустріальної освіти через методологічну призму життєвого циклу соціальних систем. Із цієї причини назвати авторів або окремі аналітичні твори, що досліджували б дану проблему у вимірі життєвого циклу соціальних систем, ми не можемо. Водночас вважаємо за важливе вказати на вихідні параметри цього періоду. Ми маємо на увазі, що пануючим у той час був дух Світової революції, гарячі локальні й холодні війни. Він підігрівався мілітаристським світоглядом, оскільки дві світові системи знаходились в антагоністичному протистоянні й намагалися знищити одна одну. Панівною ідеологією тоді став технократизм, до якого вдалися як носії ліберальної, так і носії комуністичної ідеології, що панувала на етапі становлення цих двох світових систем.

Нагадаємо, що технократизм як ідеологію і її вплив на вищу освіту розглянуто в праці В. Беха та І. Малика «Технократизм у дискурсі проблем вищої школи». Автори не тільки запропонували цілісну концепцію еволюції технократизму як соціального явища, в якій висвітлено його походження, семантичну природу, сутність, зміст і форми: об'єктивовану і суб'єктивовану, але й реконструювали механізм його самовідтворення засобами освіти. Показали його, технократизму, місце і роль у саморозгортанні суспільства, протистояння технократизму і гуманізму в індустріальній парадигмі розвитку світової спільноти, шляхи гармонізації їхньої взаємодії в освіті розколотої цивілізації. Довели, що технонаука формує не тільки новий дискурс, а й породжує новий чинник управління суспільством знань і освітою – ноократію або меритократію, що має бути опанований філософією освіти, оскільки він формує симбіоз науки і освіти [1, с. 263].

Ми ж у даному випадку ставимо за мету даної публікації розглянути головні риси системи управління освітою в період її зрілого функціонування, тобто на етапі зрілості, що припадає на кінець XIX (1895) – 70-ті роки XX ст.

Технократичні тенденції і сьогодні, діючи по інерції, посилюються меркантилізмом, а політика держави підкорює освіту ринковій стихії. Технократизм у суспільстві й освіті є, на нашу думку, винятково небезпечною соціальною проблемою, що заводить світову спільноту в глухий кут еволюційного розвитку. Науково-педагогічна спільнота в цей час стає полоненим і жертвою цієї стихії, а нерідко і її адептом. Це явище настільки потужне і визнається нами основною соціальною «хворобою» сучасної освіти, що ми вирішили присвятити йому спеціальне дослідження.

Результати. На етапі зрілого функціонування системи індустріальної освіти новостворені національні органи управління освітою, як правило, Міністерства освіти і науки, почали активно вести політику «закручування гайок» у міру того, як наростав вплив технократизму, що став головним принципом управління цією галуззю. Виконавчим суб'єктом такої тотальної організаційної діяльності у сфері освіти стала технократична еліта відповідних країн. Їхні зусилля були спрямовані на підготовку професійних кадрів ринкової орієнтації. Освіта в цьому разі звелась в основному до навчання професії. Це стало очевидним для наших фахівців за переходу в алгоритм підготовки студентства на засадах Болонської декларації.

У цьому проявилася загальна закономірність наступу Другої хвилі, про яку писав Е. Тоффлер: «Кожна цивілізація має неявний кодекс – сукупність правил або принципів, які охоплюють усі сфери її діяльності. Коли індустріалізм поширився планетою, цей унікальний, неявний кодекс став видимим. Він складався із шістьох взаємопов'язаних принципів, які програмували поведінку мільйонів» [2, с. 49]. Тому, незалежно про яку країну буде йтися, їхня система

національної освіти підлягала стандартизації, спеціалізації, синхронізації, концентрації, максимізації і централізації.

Стандартизація – найбільш поширений і тому найбільш знайомий нам принцип організації суспільства і продуктивної діяльності, що швидко проявив себе вже на початку Нового часу. Як зазначає історик філософії В. Асмус: «У другій половині XVI і на початку XVIII століття європейська наука переживала період такого бурхливого і такого успішного розвитку, з яким не може зрівнятися ні одна попередня епоха» [3, с. 412]. На етапі становлення системи освіти індустріальної доби стандартизація зробила велику послугу світовій спільноті й освіті. Вона унормувала використання національних мов, що виявилися матеріальним підґрунтям становлення національних систем освіти, і не тільки їх.

Підкреслимо, що формування нової ідентичності у всього населення можливо лише завдяки масовій стандартизованій освіті. Тому закономірно, що саме в цей період зароджується стандартизована освіта та власне наукова педагогіка, поява яких пов'язана з іменем великого «упорядковувача освіти» Яна Амоса Коменського. У своєму головному творі «Велика дидактика» Я. Коменський вказує: «Порядок – душа речей. Якщо б ми звернули увагу на те, що, власне, зберігає в стійкому стані весь цей всесвіт з усіма його найдрібнішими речами, то не знайшли б нічого, рішуче нічого іншого, крім порядку, тобто розміщення речей попередніх і наступних, верхніх і нижніх, великих і малих, схожих і несхожих відповідно до місця, часу, числа, міри і ваги, належних і відповідних кожній речі. Хтось влучно і вірно сказав, що порядок є душа речей. Адже все, що приведене в порядок, зберігає своє положення і цілість доти, доки утримується порядок. Якщо порядок порушений, то все ослаблюється, коливається, розхитується, падає. Це ясно із прикладів природи і мистецтва» [4, с. 102]. Але найголовніше, що жодна національна держава неможлива без мас людей, які ідентифікують себе з нею. Ці маси «однотумців» сформувались саме завдяки масовій стандартизації освіти загалом і вищої освіти зокрема. Власне, саме завдяки стандартизації вищої освіти виникли національні стандартні мови, що у свою чергу сприяло формуванню національної самоідентичності європейських народів. Зрештою, був правим Й. Фіхте, який зазначав: «кордони нації обмежуються кордонами спільної мови» [5, с. 81].

На основі стандартних мов набуває розвитку феномен енциклопедичного (стандартизованого) знання, що, з одного боку, став можливим завдяки стандартизації вищої освіти, а з іншого – підсилив її за принципом резонансу. С. Клепко зауважує: «принцип стандартизації з'явився в часи промислової революції, який в освіті реалізувався в явищі «підручника» як подання стандартизації людських знань. Навчання за одним підручником у різних країнах є оволодінням стандартними знаннями» [6, с. 198].

Саме в Новий час завдяки промисловій революції поняття «стандарт» стає багатофункціональним: втрачаючи свою суто військову семантику, він набуває сучасного значення «зразок», «еталон», «мірило» [7]. Найбільш повного прояву принцип стандартизації знайшов саме на етапі зрілого функціонування системи індустріальної освіти.

Засоби масової інформації тим часом розповсюджували стандартизовані мовні звороти, отже, мільйони читали ті самі заяви, новини, ті самі короткі оповідання. Придушення мов меншин центральними урядами разом із впливом масових систем зв'язку призвело до того, що майже зникли місцеві й регіональні діалекти або навіть мови, такі як валлійська та ельзаська. «Стандартні» – американська, англійська, французька чи, у деяких випадках, російська – замінили «нестандартні» мови. Різні регіони країн стали виглядати однаково, скрізь виникали однакові бензозаправочні станції, рекламні щити й будинки. Принцип стандартизації проник у всі аспекти повсякденного життя.

Навіть на більш глибокому рівні індустріальної цивілізації була потрібна система стандартизованих ваг і вимірів. Не випадково, що одним із перших актів Французької революції, яка започаткувала у Франції добу індустріалізму, була спроба замінити строкату стьобану ковдру одиниць виміру, використовувану в усій доіндустріальній Європі, метричною системою і новим календарем. Подібні заходи були здійснені в більшій частині світу Другої Хвилі» [2, с. 50–51].

Проблема стандартизації освіти в колишніх соціалістичних країнах на попередніх етапах отримала мало уваги з боку саме теоретиків і менеджерів освіти. Вона почала набувати розголосу лише після того, як ми почали рухатись у бік Болонського процесу. Про це свідчать наукові доробки таких авторів, як Г.Б. Борисівський (1968), М.І. Басаков (1987), Б.С. Гершунський (1993), В.І. Байденко (1999), В.І. Гинецинський (1999), А. Тайджиман, Т. Невіл та ін. (2003), Сей-ічі Такаянагі (2003), О.І. Смірнова (2003), М.М. Белінська (2004), О.В. Семеніхіна (2004), Ж.В. Таланова (2004), Н.Д. Єсева (2005), В.Л. Петренко (2005), Н.В. Коваленко (2006), Н.Г. Синіцина (2006), І.М. Кубенко (2007), М.В. Кісіль (2007), Ю.М. Комар (2007), О.М. Голубенко (2008), С.О. Терепищій (2010) та ін.

Це зовсім не означає, що в СРСР, наприклад, не були розроблені національні стандарти щодо організації та управління освітою. Вони були закладені в Закони національних держав про власну систему освіти [8, с. 108]. Це окремий зріз цієї проблеми. Його можна сформулювати так: якими шляхами йшла стандартизація в просторі окремих країн світу, і де його межа впливу і буття? Для нас тут важливо, що індустріальна епоха спиралася на принцип стандартизації як джерело забезпечення організаційного порядку і принцип управління розвитком соціальної системи. Тому нас принцип стандартизації в освіті цікавить з такої точки зору: чи збережеться він в епоху інформаційної цивілізації?

У висвітленні стандартизації як засобу управління навчанням і вихованням у системі індустріальної освіти вважаємо за доцільне не тільки нам самим звернутися до праці С. Терепищого «Стандартизація вищої освіти» (2010), а й порадити її іншим зацікавленим дослідникам проблем освіти. Джерело цікаве тим, що воно у філософському ключі висвітлює сутнісну складову частину цього явища в освіті. Крім того, висвітлює хронологію входження принципу стандартизації в практику освітянської діяльності й документообіг державного управління освітою [5, с. 197].

С. Терепищій, ґрунтовно досліджуючи стандартизацію вищої освіти, наводить десять принципів її стандартизації. Серед них принципи: системності, адекватності, проактивності, ефективності, особистісної зорієнтованості, достатності, необхідності, однозначності, варіативності, самооновлення [5, с. 149–164]. М. Плущевський пропонує у свою чергу навіть розробляти спеціальну науку – стандартософію [9, с. 10–20].

Для нас не зовсім переконливим є використання такої кількості принципів розроблення стандартів освіти, оскільки логіка саморозгортання явища освіти з надр підстави, як ми вище доводили, фундаментальної науки, підкоряється власному принципу, а відповідність зовнішнім умовам також «знімається» одним-двома принципами, наприклад, системності та відповідності. Це питання потребувало, на наш погляд, у минулу добу більш поглибленого вивчення, оскільки в просторі освіти інформаційної цивілізації проблема стандартизації якщо не відпаде, то явно зменшить свій вплив на навчання і виховання.

Як на нашу думку, то сумніви освітян щодо цього напередодні ХХІ ст. були явно зайві, оскільки так звані в минулому соціалістичні країни масово почали приєднуватись до Болонської декларації, простір якої унормований, і було поставлено завдання розбудувати єдиний науковий і освітній простір Європи. Ми тут не ставимо собі завдання простежувати історію розвитку явища стандартизації в освіті, розкрити її структуру або проаналізувати національні парадигми стандартизації. Ми лише вказуємо на те, що органи управління національною галуззю освіти – міністерства освіти окремих країн – на етапі сталого функціонування системи індустріальної освіти почали масово використовувати принцип стандартизації для управління навчально-виховним процесом у межах своєї країни і тим самим вступили на шлях континентальної і світової стандартизації [10, с. 192].

Ми так багато уваги приділили чиннику стандартизації тому, що він фактично чи не єдиний із принципів, що усвідомлюється менеджментом освіти й раціонально використовується на етапі зрілого функціонування системи індустріальної освіти. Інші принципи нібито знаходяться в його тіні, що аж ніяк не зменшує їхній вплив на якість системи індустріальної освіти.

Підпорядкування принципів на практиці ми можемо прослідкувати на такому прикладі. Президент України В. Ющенко, відповідаючи на запитання студентів під час прямого телемосту «Освічена молодь – інвестиція для України», сказав: «Якщо освіта залишиться без змін, пряме арифметичне фінансування цього сектора є безперспективним». Одним зі шляхів прогресивних змін у системі освіти Президент України вважав стандартизацію: «На мій погляд, нам треба пройти з глибоким розумінням три шаблі модернізації національної освіти. Перше – це стандартизація. Безумовно, повинна відбуватися універсалізація навчального процесу, зокрема уніфікація навчальних програм, їх уніфікація з міжнародним досвідом» [11].

Спеціалізація в системі індустріальної освіти зростала швидкими темпами. Механізм цього прогресивного руху професіоналізації індустріальної освіти можна простежити на прикладі, що подає Е. Тоффлер у праці «Третя Хвиля»: «...і в капіталістичних, і в соціалістичних індустріальних державах спеціалізацію супроводжував дедалі бурхливіший потік професіоналізації. Кожного разу, коли для якоїсь групи фахівців виникала можливість монополізувати таємницю того чи того знання і тримати новоприбулого за межами їхньої галузі, народжувалися професії. Поки котилася Друга Хвиля, ринок став між тим, хто мав знання, і клієнтом, чітко розділивши їх на виробника та споживача. Отже, навіть здоров'я в суспільствах Другої Хвилі почало розглядатися більше як продукція, що виробляється лікарем та чиновниками зі сфери охорони здоров'я, аніж як наслідок розумного піклування про себе (виробництво для споживання) самого хворого. Також вважалося, що освіта «виробляється» вчителем і «споживається» учнем. Друга Хвиля виробила стандарт розумових здібностей і привела навіть до більш рафінованого поділу праці. Як сказав принц Альберт на Великій виставці у Кришталевому палаці в 1851 році, вони вірили, що спеціалізація – це «рушійна сила цивілізації». Великі Стандартизатори й Великі Спеціалізатори йшли пліч-о-пліч» [2, с. 52–53].

Синхронізація як третій принцип індустріальної доби, що мав вплив на функціонування системи індустріальної освіти, виріс з того, що «дорогим машинам не можна дозволити бути бездіяльними, і вони працюють кожна у своєму ритмі. Це виробило третій принцип індустріальної цивілізації – синхронізацію» [2, с. 53]. Система освіти змушена була пристосуватися до пульсації машинного виробництва.

Синхронізованою була не лише праця. У всіх суспільствах Другої Хвилі, орієнтованих як на прибуток, так і на політичні принципи, соціальне життя також стало визначатися годинником і пристосовувалося до вимог машини. Конкретні години були надані для дозвілля. Свята стандартної тривалості або перерви на каву були вписані в робочі графіки.

Концентрація системи індустріальної освіти спричинилася під впливом процесу урбанізації населення. Машинне виробництво зібрало колишнє сільське населення в одному місці – на виробництві, яке було розташоване головним чином у містах, що почали розростатися, як гриби після дощу. Звісно, що система освіти за таких умов отримала можливість прискоритись і розвиватися в просторі індустріальних міст.

Максимізація є ще одним принципом буття індустріальної цивілізації. Його дію продемонструвати в просторі системи індустріальної освіти більш складно, ніж показати вплив інших на навчально-виховний процес. Максимізація в освіті стала, за методикою ООН, критерієм ефективності розвитку суспільства.

Централізація – ще один принцип, що породжений індустріальною цивілізацією, який впливав на функціонування і розвиток системи освіти. Цей принцип реалізовувався в просторі індустріальної доби шляхом централізації управління навчально-виховним процесом із боку міністерств освіти. Через домінування технократичної ідеології у сфері освіти цей процес має велику жорстокість, і менеджмент освіти національного рівня намагається утримати систему в руслі здичавілого розвитку. Для цього навіть створюються додаткові органи управління системою.

У міжнародному вимірі існуючі національні системи індустріальної освіти намагаються насильно ввести в континентальну мережу, як це, наприклад, робиться в межах Об'єднаної Європи завдяки так званому Болонському процесу. Мета та ж сама – централізувати управління робочою силою в межах ЄС і виграти ідеологічне й фінансове протистояння з освітою США. З цією метою було

введено спеціальні інструменти для реалізації цього принципу. Серед них слід насамперед назвати: ліцензування, акредитацію, присвоєння вчених звань (кандидата наук і доктора наук), наукових ступенів (науковий співробітник, доцент, професор), видачу єдиних документів про освіту, фінансування навчальних закладів «зверху», кадрові призначення на посади в навчальному закладі з центру, співбесіди з кадрами для призначення на посаду в регіоні або університеті тощо.

При цьому навчальні заклади, особливо вищої професійної освіти в країнах так званого капіталістичного спрямування, мали, як мінімум, дві переваги над вищими начальними закладами в соціалістичних країнах. По-перше, фундаментальна наука реалізовувалась в освітньому просторі університетів, а по-друге, університети капіталістичних країн були автономними, що надавало їм значно більшого ступеня академічної свободи, ніж вищим навчальним закладам у соціалістичних країнах.

Таким чином, на етапі сталого розвитку система індустріальної освіти як органічний елемент індустріальної цивілізації синхронно «дихала» з усіма іншими її складниками. На цій основі вона знаходилась у стані гомеостазу. При цьому вона не могла вийти за межі цивілізаційного саморуху планетарного соціального цілого, в центрі якого було матеріальне виробництво.

Криза соціального розвитку в середині ХХ ст. спричинилася, коли система освіти почала відставати від ритму природного саморуху цивілізації, оскільки криза – це вихід за межі цього ритму «дихання» шляхом невідповідності вимог існуючих стандартів освіти, порушення вимог спеціалізації підготовки професійних кадрів, що готувались у системі вищої освіти, розбалансувались темпи розвитку науки, освіти і виробництва, концентрація освіти перейшла допустиму межу кількості підготовки кадрів і якості освіти, максимізація освітніх послуг спричинила перевиробництво професійних кадрів, централізація в купі з бюрократизацією «затиснули» в академічні лещата навчальні заклади освіти до такої міри, що ті втратили потяг до подальшого розвитку.

Е. Тоффлер робить песимістичний висновок: «...те, що ми бачимо, є сукупністю шістьох провідних принципів, «програмою», яка діяла тією чи тією мірою в усіх країнах Другої Хвилі. Ці шість принципів – стандартизація, спеціалізація, синхронізація, концентрація, максимізація і централізація – застосовувались як у капіталістичних, так і в соціалістичних суспільствах індустріального світу, тому що вони неминуче виникали внаслідок того, що відстань між виробником і ринком постійно зростала.

Шість принципів, які сформуvalи цей кодекс, надали характерного відтінку цивілізації Другої Хвилі. Сьогодні, як ми скоро побачимо, кожен із цих основних принципів є під ударом сил Третьої Хвилі.

Досі існує еліта Другої Хвилі, яка й сьогодні застосовує ці правила – у бізнесі, у банківській справі, у трудових відносинах, в уряді, в освіті, в засобах масової інформації. Але прихід нової цивілізації кидає виклик усім законним інтересам цивілізації колишньої. У зрушеннях, які невідворотно чекають нас попереду, еліти всіх індустріальних суспільств, які так звикли виробляти правила, цілком імовірно підуть шляхом феодалних лордів минулого. Одні будуть скинуті з трону, інші – зведені на рівень убогого дворянства. Ще інші, більш розумні й здатні пристосуватися, трансформуються і виступлять у ролі лідерів цивілізації Третьої Хвилі. Щоб зрозуміти, хто керуватиме справами, коли Третя Хвиля стане домінантною, ми повинні спершу точно знати, хто керує ними сьогодні» [2, с. 60–61].

На цій високій напруженості, що склалася в системі індустріальної освіти, з одного боку, а з іншого – між нею й іншими підсистемами планетарного соціального організму, вона потрапила в стан кризи. Вона не змогла довго утримуватись у стані гомеостазу, оскільки в рух прийшла підстава й умови. Держава ж у свою чергу відмовилась фінансово підтримувати розвиток університетів і перевела освіту в структуру платних послуг. Як зазначає Марек Квієк, «упродовж століть «риннок» не мав значного впливу на вищу освіту (мабуть, єдиною країною, що наближалася до «ринкового» полюсу «трикутника» Бертон Кларкана на початку 1980-х років, стали Сполучені Штати). Більшість модерних університетів світу були засновані й фінансовані державою, а більша частина студентів і викладачів навчалися й працювали в державних закладах протягом останніх двохсот років (і це щодо всіх основних моделей університету, котрі слугували «шаблонами» для інших частин світу: наполеонівської, гумбольдтівської й американо-британської).

Сьогодні ринкові сили процвітають у вищій освіті повсюди: хоча форма й темп цієї трансформації різні між частинами світу, сама вона охоплює глобальний обшир» [12, с. 48–49].

Висновки. Фундаментальна наука як підстава системи індустріальної освіти почала шляхом культивування технологій інформатизації освоювати інші сегменти смислогенезу, а зовнішні умови її існування почали трансформуватись у бік глобалізації та глокалізації. Рівновага між освітою і суспільством була порушена. Не маючи достатнього ступеню академічної свободи, що забезпечувала б їй автономність буття, система індустріальної освіти у всьому світі перейшла у стан саморуйнування або гомеоклазу. Тим самим вона вивільнила частину простору для спалаху прогресування релігійної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех В.П., Малик І.В. Технократизм у дискурсі проблем вищої школи : монографія ; за ред. В.П. Бе́ха. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. 263 с.
2. Тоффлер Е. Третя Хвиля / пер. з англ. А. Євса. Київ : Вид. дім «Всесвіт», 2000. С. 49–61.
3. Асмус В.Ф. Избранные философские труды. Москва : Изд-во МГУ, 1969. Т. 1. 412 с.
4. Коменський Я. А. Вибрані педагогічні твори. Велика дидактика. Київ : Радянська школа. 1940. Т. 1 / під ред. з біографічним нарисом і примітками проф. А.А. Красновського. С. 102.
5. Терепищій С.О. Стандартизація вищої освіти (спроба філософського аналізу) : монографія. Київ : 2010. С. 81.
6. Клепко С.Ф. Інтегративна освіта і поліморфізм знання. Київ, Полтава, Харків. 1998. С. 198.
7. Большой энциклопедический словарь. 2-е изд., перераб. и доп. Москва, Санкт-Петербург : Большая Рос. Энциклопедия: Норинт, 2001. 1456 с.
8. Про розроблення державних стандартів вищої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України. *Офіційний вісник України*. 1998. № 3. С. 108.
9. Плущевский М.Б. О подходе к развитию терминологии при нормативном обеспечении качества объектов. *Стандарты и качество*. 1993. № 1. С. 10–20.
10. Петренко В.Л. Стандарти вищої освіти у контексті Болонського процесу: історія, сучасний стан, перспективи. *Проблеми освіти: наук : метод. зб. НМІД ВО МОН України*. Київ, 2005. Вип. 45: Болонський процес в Україні. 192 с.
11. Освічена молодь – інвестиція для України : стенограма телемосту за участю Президента України В. Ющенка (1 вересня 2007 року) / Офіційне Інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>
12. Квіск М. Університети і держава: вивч. глобал. трансформацій / пер. з англ. Т. Цимбала. Київ. 2009. С. 48–49.

REFERENCES

1. Bekh V.P., Malyk I.V. (2009). Tekhnokratyzm u dyskursi problem vyshchoi shkoly: Monohrafiia / za red. V.P. Bekha. 263 s. [Technocracy in the discourse of higher school problems]. Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M.P. Drahomanova [in Ukrainian].
2. Toffler E. (2000). Tretia Khvyliia /3 anhl. per. A. Yevsa. S. 49–61 [Third Wave]. Kyiv : Vyd. dim "Vsesvit" [in Ukrainian].
3. Asmus V.F. (1969). Yzbrannue fylosofskye trudy. T. 1. 412 s. [Selected philosophical works]. Moskva : Yzd-vo MHU [in Russian].
4. Komenskyi Yan Amos. (1940). Vybrani pedahohichni tvory. Velyka dydaktyka. T. 1. / pid red. z biohrafichnym narysom i prymitkamy prof. A. A. Krasnovskoho. S. 102. [Selected pedagogical works. Great didactics]. Kyiv : Radianska shkola [in Ukrainian].
5. Terepyshchyi S.O. (2010). Standartyzatsiia vyshchoi osvity (sproba filosofovskoho analizu): monohrafiia. S. 81. [Standardization of higher education an attempt at philosophical analysis]. Kyiv. [in Ukrainian].
6. Klepko S.F. (1998). Intehratyvna osvita i polimorfizm znannia. S. 198. [Integrative education and knowledge polymorphism]. Kyiv, Poltava, Kharkiv [in Ukrainian].
7. Bolshoi entsyklopedycheskyi slovar. (2001). 2-e yzd., pererab. i dop. 1456 s. [Big encyclopedic dictionary]. Moskva, Sankt-Peterburh: Bolshaia Ros. entsyklopedyia: Norynt [in Russian].
8. Pro rozroblennia derzhavnykh standartiv vyshchoi osvity: (1998). S. 108. [On the development of state standards of higher education]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy. *Oftsiniyi visnyk Ukrainy*. № 3 [in Ukrainian].

9. Plushchevskiy M.B. (1993). O podkhode k razvytyiu termynolohyy pry normatyvnom obe-spechenyy kachestva ob'ektiv. *Standartu i kachestvo*. № 1. S. 10–20. [On the approach to the devel-opment of terminology in the normative assurance of the quality of objects. Standards and quality] [in Russian].

10. Petrenko V.L. (2005). Standarty vyshchoi osvity u konteksti Bolonskoho protsesu: istoriia, suchasnyi stan, perspektyvy. *Problemy osvity : nauk. – metod. zb. NMID VO MON Ukrainy*. 192 s. [Standards of higher education in the context of the Bologna process: history, current state, pros-pects]. Kyiv : Vyp. 45: Bolonskyi protses v Ukraini. 4.1. [in Ukrainian].

11. Osvichena molod – investytsiia dlia Ukrainy: stenohrama telemostu za uchastiu Prezy-denta Ukrainy V. Yushchenka (1 veresnia 2007 roku). Ofitsiine Internet – predstavnytstvo Prezy-denta Ukrainy. [Educated youth is an investment for Ukraine]. URL: <http://www.president.gov.ua> [in Ukrainian].

12. Kviiek M. (2009). Universytety i derzhava: vyvch. hlobal. transformatsii / per. z anhl. T. Tsym-bala. S. 48–49. [Universities and the state: study. global. Transformations]. Kyiv [in Ukrainian].

Zinkevych Vasyl Ivanovych

Candidate of Agricultural Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Economics and Management
Drohobych I. F. State Pedagogical University
24 Ivan Franko str., Drohobych, Lviv region, Ukraine
orcid.org/0000-0003-1004-1685

TECHNOCRATIC DIMENSION OF MANAGING INDUSTRIAL EDUCATION SYSTEM

The article analyzes the system of management of industrial education from the position of influence of the technocratism ideology, which was developed and operated at the stage of its maturity, that is, during the late nineteenth century (1895) – 1970s. Attention is drawn to the set of factors that gave rise to this type of educational management, among them are: a) the spirit of the World Revolution and the two world wars, as well as the ideologists of the hot local and total cold war; b) the militaristic outlook, as the two world systems were in antagonistic confrontation as they tried to destroy each other; c) technocratism, as the dominant ideology to which both liberal and communist ideology representatives resorted. It has been proven that the educational system as a social phenomenon is subjected to various mechanisms that ensure its existence in time and space: the regularities of self-organization and sel-regulation of social structures operate at the stage of origin; growth – homeoresis; maturity – homeostasis; decay – homeoclasia. The main parameters of technocratic management of education are characterized sequentially, namely: standardization, specialization, synchronization, concentration, maximization and centralization. It has been proven that in order to centralize workforce management within the EU, specific tools have been introduced to implement these principles, while education institutions, especially of higher vocational education in the so-called capitalist countries, had at least two advantages over higher education institutions: firstly, fundamental science was implemented in the educational space of universities, and secondly, their universities were autonomous, which provided them with a much greater degree of academic freedom and the creation of new models of self-government, self-regulation, and the implementation of a real policy of transparency and openness in their activities than higher education institutions in the socialist countries. Thus, at the stage of sustainable development, the industrial education system was in a state of homeostasis. At the same time, it could not go beyond these boundaries of civilizational self-movement, and without a sufficient degree of academic freedom that would provide it with the autonomy of existence, the system of industrial education around the world moved to a self-destruction state or homeoclasia.

Key words: industrial education, life cycle, ideology, technocratism, standardization, specialization, synchronization, concentration, maximization, centralization.